

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในโครงการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนบ้านผาชัน ตำบลลำโรง อำเภอบึงสามพัน จังหวัดอุบลราชธานี ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อศึกษาศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบ้านผาชัน และศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (2) เพื่อศึกษาและพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ และการดำเนินการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบ้านผาชัน และ (3) เพื่อศึกษาผลที่จะเกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิตความเป็นอยู่จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ได้ดำเนินการไปแล้ว การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลหลากหลายวิธีการ มีการศึกษาเอกสารในชุมชน หนังสือ วารสารบทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้แบบสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้สูงอายุ และบุคคลที่สำคัญในครัวเรือนที่เข้าร่วมทดลอง การตรวจสอบสภาพภูมิศาสตร์และจัดเก็บข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว การศึกษาดูงานจากชุมชนที่เกี่ยวข้อง การทดลองรูปแบบที่ค้นพบจากการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันในชุมชน การเก็บรวบรวมข้อมูลและสรุปประเมินผลเป็นระยะเวลาอย่างต่อเนื่อง

ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้พบว่า ชุมชนบ้านผาชันมีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยว เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในชุมชนกระจายอยู่ทั่วไปซึ่งมีจำนวนมากถึง 24 จุด ได้แก่ (1) เสาเฉลียง (2) ถ้ำโลง (3) ชั้นกะย่อง (4) ผาถม (5) ผาหมาห้วย (6) ผาตัวเลข (7) ถ้ำโพก (8) โบกผีหลอก (9) ถ้ำช้างน้ำ (10) พุงคอกหญ้า (11) ดอนเจ้าปู่ (12) แอร์แวน (13) ท่าโลง (14) ถ้ำมืด (15) เสาหินตั้ง (16) ท่าเรือผาชัน (17) ผาสามหมื่นรู (18) ขั้วนางฉี (19) โบกกระต่าย (20) ลานหินสวย (21) ภูสมุย (22) ฝ่ายวังอีแล้ง (23) ถ้ำแต้ม (24) วัดบ้านโรงเรียน ซึ่งมีประวัติความเป็นมาที่ถ่ายทอดเป็นความรู้และเรื่องเล่าจากคนรุ่นเก่าสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน มีความพร้อมสำหรับการนำมาเป็นจุดท่องเที่ยวที่น่าสนใจ จากการศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว วิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณี นำสู่การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการเชื่อมโยงกับสภาพพื้นที่ วิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณี ทำให้สามารถกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านผาชันแล้วมีการทดลองปฏิบัติการ จนได้ข้อสรุปว่ารูปแบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับชุมชนบ้านผาชัน คือ (1) การท่องเที่ยวทางบกเที่ยวได้ตลอดปี จุดเที่ยว 9 จุด (2) การท่องเที่ยวทางน้ำ เที่ยวได้เฉพาะช่วงเดือน มกราคม ถึง เดือน พฤษภาคม ของทุกปี จุดเที่ยว 5 จุด (3) การท่องเที่ยวศึกษาดูงาน สามารถเที่ยวศึกษาดูงานได้ตลอดปี จุดศึกษาดูงาน 5 จุด การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ที่ชาวบ้านร่วมกันกำหนดขึ้น ได้แก่ (1) การจัดสรรงานให้ครบตามตำแหน่งหน้าที่ของบุคลากร (2) การกำหนดกฎระเบียบบริการนักท่องเที่ยวและกฎระเบียบบริหารกลุ่ม (3) การระดมทุน (4) การกำหนดรายได้จากการนำเที่ยวส่วนหนึ่งนำมาพัฒนาในชุมชน